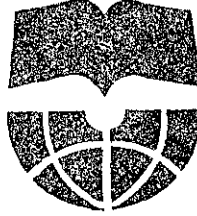

TARTIŖMALI İLMİ TOPLANTILAR DİZİSİ

HZ. PEYGAMBER VE AİLE HAYATI

Doç. Dr. Ali ÖZEK • Y. Doç. Dr. Ö. Faruk HARMAN
Y. Doç. Dr. Abdullah AYDINLI • Doç. Dr. M. Yaşar KANDEMİR
Doç. Dr. İ. Lütfi ÇAKAN • Doç. Dr. Hayreddin KARAMAN
Doç. Dr. Ümid MERİÇ • Prof. Dr. Salih TUĞ
Y. Doç. Dr. Sadreddin GÜMÜŞ • Ali Rıza DEMİRCAN
Doç. Dr. Mustafa ERKAL • Doç. Dr. İbrahim CANAN
Dr. Celal YENİÇERİ • Y. Doç. Dr. Raşit KÜÇÜK
Doç. Dr. Bekir TOPALOĞLU

İLMİ NEŞRİYAT
İÇ VE DIŞ TİCARET A.Ş.

Adres: Kızıtaşı, Kâmilpaşa Sok. No: 17 Fatih/İST.

HANIMLARININ DİLİNDEN HZ. PEYGAMBER

Doç. Dr. M. Yaşar KANDEMİR
Marmara Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Bismillâh, el-Hamdü lillâh, ve's-salâtü ve's-selâmü alâ
Rasûlillâh.

Muhterem Dinleyiciler!

Rasûl-i ekrem (s.a.)'i bütün yönleriyle bize tanıtan, özellikle de hayatının mahrem diyebileceğimiz taraflarını öğrenmemizi sağlayan Mü'minlerin Anıfeleri'ne, annelerimize çok şey borçluyuz. Gerçi mahrem tâbiri, bize göre farklı mânâlar taşır. Hayatımızın mahrem yönlerini İslâm'a göre şekillendirebilmemiz için, yegâne örneğimiz olan Hz. Peygamber'in, kendi mahrem hayatına sansür koymadığını görmekteyiz. Ümmü Seleme vâlidemiz, «Bize Peygamber'in sırlarından söz ett» diyenlere «O'nun gizli kapalı birşeyi yoktu» cevabını verir. Sonra da böyle söylemekle aile sırrını ifşâ ettiğini düşünerek son derece mahcup ve özür dileyen bir ifade ile durumu Rasûl-i ekrem'e arzeder. O da «iyi söylemişsin» deyince, Ümmü Seleme vâlidemiz rahatlar¹. Müslüman hanımlara, aile sırlarını ifşâ etmeme konusunda kesin tâlimat veren bir Peygamber'in, kendi özel hayatını böyle bir sınırlandırmaya tâbi tutmaması son derece mânidardır.

Hız. Peygamber'in özel hayatıyla ilgili birtakım açıklar yakaladıkları zannıyla ortahğı velveleye verenler, O'nun, özel hayatının müslümanlara anlatılmasında herhangi bir mahzur görmeyecek kadar kendinden emin olduğunu, zira O'nun mahrem hayatında utanıp gizleyecek

1 Müsned, VI, 309

bir ayıp bulunmadığını görememeleri büyük bir basiretsizliktir.

Hanımlarının Dilinden Hz. Peygamber'i dinlemeden önce, onlardan hangilerinin bize Rasûl-i ekrem'i ne miktarda tanıttıklarını, diğer bir ifadeyle O'ndan bize ne kadar hadis rivâyet ettiklerini bilmekte fayda vardır.

1. Hadice binti Huveylid:

En çok hadis rivâyet eden vâlidemizden bahsetmeden önce, Nebiyy-i muhterem (s.a.)'in ilk eşi ve evlilikleri en uzun süren hayat arkadaşı olup da O'ndan hiçbir hadis rivâyet etmeyen Hz. Hadice annemizin adını anmak istiyorum. İslâm'ın ve Rasûlullah'ın zor günlerinde O'na en büyük destek olan, O'nu ilk tasdik edip iman eden, Rasûlullah'ın bu yâr-i vefâkârı, «**Kelime-i tevhid**»in benimsetilmeye çalışıldığı o çileli yıllarda yaşadığı ve müslümanların bir kere olsun rahat nefes alamadığı zor günlerde, malıyla ve bütün varlığıyla kendini Rasûlullah'a adadığı için bütün rûhuyla sevdiği, bağlanıp iman ettiği **Yüce İnsan'dan** bahsetmeye fırsat bulamamış olmalıdır. O'nun vefât ettiği İslâm'ın onuncu yılında daha namaz bile farz kılınmamıştı. O devrin çilekeş müslümanlarının yeni nâzil olan âyetleri öğrenip öğretmekten başka meseleleri yoktu ki!...

2. Aîşe binti Ebû Bekir:

Hz. Peygamber'i bize en iyi tanıtan hanımı, şüphesiz **Hz. Aîşe'dir**. Rivâyet ettiği 2210 hadisle en çok hadis rivâyet eden yedi sahâbi arasında (**Ebû Hüreyre, Abdullah b. Ömer ve Enes b. Mâlik'ten** sonra) 4. sırada bulunan Hz. Aîşe, bütün kadınların en bilgini olarak tarihteki müstennâ mevkiini almıştır. Hz. Peygamber'in aile hayatına dil uzatanlar, hücumlarını Hz. Peygamber'in Aîşe vâlidemizle olan yakınlıkları üzerinde yoğunlaştırdıkları için, Hz. Aîşe'nin kimliği üzerinde kısaca durmak istiyorum. Hz. Peygamber'in hususi hayatını ve İslâm'ı nasıl yaşadığını bize en iyi tanıtan O'dur. Diğer vâlidelerimizin ne kadar

hadis rivâyet ettiklerini gördükten sonra rahatlıkla diyebiliriz ki, şayet Hz. Aîşe olmasaydı, Rasûl-i ekrem'in hayatının pek çok safhası bize kapalı kalacaktı. Hz. Peygamber'in neden O'nu en çok sevdiğini, diğer hanımlarının odalarında değil de, neden sadece O'nun yanında iken vahiy geldiğini, Hz. Aîşe'nin üstün zekâsına, derin ilmine ve anlayışına, muazzam hâfıza gücüne bağlamak gerekir. Hâfızasında yüzlerce şiir bulunan, 160 beyitlik uzun bir kasideyi ezbere okuyabilen² Hz. Aîşe, Resûl-i ekrem'in en büyük talebelerinden biridir. Vahyin ışığıyla aydınlanan evinde, dokuz küsur yıl boyunca İslâm eğitimi görmüştür. Ensâb ilmine ve Arap Edebiyatı kültürüne büyük ölçüde aşinâ bir babasının kızı olarak, ilim ve kültür atmosferinde yetişmiştir. Allah Rasûlü'nün en yakın arkadaşının kızı sıfatıyla, İslâm'ın ilk yıllarındaki zor ve çileli hayat, çocukluk yıllarının bütün safhalarında derin izler bırakan çekirdekten yetişme idealist bir müslümandır. Mekke'nin zengin tüccarlarından biri olan babasının, bütün servetini İslâmiyet uğrunda harcadığını görmüş ve her şeyini Allah için vermeninengin zevkini ve şuurunu ailece yaşamışlardır. Böylece O, iki gün ard arda arpa ekmeğinden bile karınlarını doyuramayan, üç ay boyunca evlerinde yemek pişmeyen Peygamber evinin mütevâzi havasını yadırgamayacak bir görgüye sahipti. Rasûlullah'ın o genç ve şuurlu talebesi, işte bu sebeple Hz. Peygamberle beraber olduğu yıllar boyunca, daha müreffeh bir hayat sürmek için değil, İslâm'ı daha iyi öğrenip öğretmek için gayret sarfetmiştir.

Hız. Peygamber'in O'na, neden çok değer verdiğini, O'nu neden daha çok sevdiğini işte bu gibi sebeplerde =amak gerekir. Görevi, sadece ve sadece İslâm'ı tebliğ etmek ve müslümanlara ideal yaşama biçimini göstermek olan Resûl-i ekrem'in, diğer ashâb-ı kirâmın vâkıf olmadığı hayat safhalarını bir objektif hassasiyeti ile tesbit edecek genç ve uyanık bir talebe edinmesi gerekiyordu.

2. İbn Sa'd, Tabakat, VIII, 73.

O da çevresindekilerin içinde Hz. Âişe'yi buldu. Bu tesbitinde ne kadar isabet ettiğini, Hz. Âişe gibi değil, ona yakın vasıfta bir diğer hanımın daha çıkmamasında görmek mümkündür. Hz. Âişe ile dokuz yaşında iken evlenmesi, o devrin icaplarına göre elbette son derece tabii idi; zira o zamanlar böyle bir evliliğin yadırgandığına dair kaynaklarda bilgi yoktur. Bu evlilik birkaç sene daha gecikseydi, Hz. Peygamber'in hayatından yüzlerce sahne meçhûlümüz olacaktı. İşin bu ince hesabı, Hz. Peygamber'in evlilik hayatına dil uzatan kimseleri elbette ilgilendirmiyor, ilgilendirmez de. Ama onlar çarpık görüşlerine çarpık görüntüler bulmak için hâdiseleri tahrif etmekten geri durmuyorlar.﴾

Şimdi diğer ezvâc-ı tâhirât'ın Hz. Peygamber'den ne kadar hadîs rivâyet ettiğini ve dolayısıyla, Hz. Âişe'nin erişilmez mevkiini kısaca görelim:

3. Sevede binti Zem'a:

Hazret-i Hatice'nin vefatından sonra Peygamber efendimizin evlendiği ve üç yıl boyunca sadece kendisiyle evli kaldığı vâlidemizdir. Hz. Ömer'in hilâfet yıllarına kadar yaşamıştır. Hz. Peygamberle 13 yıl evli kalmıştır. Rivâyet ettiği hadîs sayısı beş'dir. Bunlardan üçü Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde, biri Sahih-i Buhârî'dedir. Zaten yaşlı bir hanım olduğu için, iyice yaşlanınca, nöbetini, kızı gibi sevdiği Hz. Âişe'ye devretmiştir.

4. Zeyneb binti Huzeyme:

Ümmü'l-mesâkin (yoksulların anası) diye bilinir. Hicretin üçüncü yılında Hz. Peygamberle evlenmiş, 2-3 ay sonra da vefat etmiştir. Hiç hadîs rivâyet etmemiştir.

5. Hafsa binti Ömer:

Hicretin üçüncü yılında Hz. Peygamberle evlendiği zaman 20 yaşlarında idi. Sekiz yıl süren evlilikleri boyunca Hz. Peygamber'den rivâyet ettiği hadîslerin sayısı 60'tır. Bunlardan 3'ü hem Buhârî, hem Müslim'de, altısı sadece Müslim'dedir.

6. Ümmü Seleme, Hind binti Ebî Ümeyye:

Hicretin dördüncü yılında Hz. Peygamberle evlendiği zaman hayli yaşlı idi. **Yedi yıl süren evlilikleri boyunca Hz. Peygamber'den rivâyet ettiği hadislerin sayısı 378'dir.** Bunlardan 13'ü Buhâri ile Müslim'de, 3'ü yalnız Buhâri'de 3'ü de Müslim'dedir. Hz. Aişe'den sonra en çok hadis rivâyet eden annemiz odur. İlmî kifâyet bakımından da Hz. Aişe'den sonra gelir. Bu sebeple Hz. Peygamber O'na çok değer verirdi. İlmî meziyetleri sebebiyle Hz. Aişe ile en iyi anlaşan validemiz O idi. Zevcât-ı tâhirâtın **en son vefat edeni O'dur.** Doksan yaşında, Hz. Hüseyin'in şehâdetine yanıp kavrulduktan sonra 59 yılında vefat etmiştir.

7. Cüveyriye binti'l-Hâris:

Hicretin beşinci yılında Hz. Peygamberle evlendiği zaman 20 yaşında idi. **Altı yıl süren evlilikleri boyunca Hz. Peygamber'den rivâyet ettiği hadis sayısı 7'dir.** Bunlardan iki'si Buhâri'de, ikisi de Müslim'dedir. 65 yaşında iken hicretin 50. yılında (veya 56. yılında) vefat etmiştir.

8. Zeyneb binti Cahş:

Hz. Peygamber'in halasının kızı olup hicretin beşinci yılında Hz. Peygamberle evlenmiştir. **Altı yıl evli kalmış olmalarına rağmen rivâyet ettiği hadis sayısı 11'dir.** Bunlardan ikisi Buhâri ve Müslim'dedir. Hicretin 20. yılında vefat etmiştir.

9. Ümmü Habibe Remle binti Ebî Süfyân:

Hicretin altıncı yılında Hz. Peygamberle evlenmiştir. **Beş yıllık beraberlikleri boyunca Hz. Peygamber'den rivâyet ettiği hadislerin sayısı 65'dir.** Bunlardan 2'si Buhâri ile Müslim'de, iki tanesi sadece Müslim'dedir. 44 yılında vefat etmiştir.

10. Meymüne binti'l-Hâris:

Hicretin yedinci yılında 26 yaşında iken Hz. Peygamberle evlenmiştir. Rasûl-i ekrem O'nun 3. kocasıdır. **Dört**

yıl boyunca rivâyet ettiği hadislerin sayısı 46'dır. H. 51'de vefat etmiştir.

11. Safiyye binti Huyey:

Hicretin 7. yılında Hz. Peygamberle evlenmiştir. Hz. Peygamber O'nun 3. kocasıdır. Dört yıl süren evliliklerine rağmen rivâyet ettiği hadislerin sayısı 10'dur. Bunlardan biri Buhâri ve Müslim'in sahihlerinde bulunmaktadır. H. 50'de vefat etmiştir.

Hz. Âişe dışındaki Ümmehâtü'l-mü'minin'in rivâyet ettiği hadislerin yekûnu 600'ü bulmamaktadır. Yalnız başına Hz. Âişe'nin-9 küsur yıl içinde rivâyet ettiği hadislerin 2210 olduğunu bir daha hatırlayacak olursak, O'na duyduğumuz gereken hürmet ve şükranın büyüklüğünü daha iyi hissedebiliriz. Burada İmam Zühri'nin bir sözünü nakletmek istiyorum, der ki: «Hz. Peygamber'in diğer hanımlarının ve hattâ bütün kadınların bilgisi bir araya toplansa, Hz. Âişe'nin ilmi yine de hepsinden fazla olurdu.»

Hz. Âişe'nin yeğeni, yani kızkardeşi Esmâ'nın oğlu büyük muhaddis Urve b. Zübeyr de diyor ki: «Tıbbı, şîri ve fıkı Hz. Âişe'den daha iyi bilen birini görmedim». Ahmed b. Hanbel, O'nun hadislerini, Müsned adlı eserinde 253 sayfada toplamıştır. Hadislerinin 174'ü hem Buhâri hem Müslim'de, 54'ü Buhâri'de, 68'i Müslim'dedir. Hicri 57'de 63 yaşında vefat edene kadar Hz. Peygamber'in ilim mirasını, kendi çocukları olan mü'minlere taksim edip durmuştur.

İhtiva ettiği 40 bin hadisle hadis külliyyatımızın en zengin kaynağı olan Ahmed b. Hanbel'in Müsned'i Ümmehâtü'l-mü'minin'in rivâyet ettiği hadislerin tamamına yakın bir ekseriyetini ihtiva ettiği için, konuyla ilgili hadisleri önce bu müsnedleri taryarak tesbit etmeye çalıştım. Sonra da diğer kaynakları inceleyerek değişik rivâyetleri toplamaya gayret ettim.

Evinde:

Arzettiğim bu ön bilgilerden sonra Ümmehâtü'l-mü'minin'in rivâyet ettiği hadislerin ışığında ve sadece onla-

rın özetini sıralıyarak evinde Peygamber'i görmeye çalışm. Yalnız şu kadarını söyleyeyim ki, Hz. Peygamber'in diğer insanlarla olan münasebetlerinde olduğu gibi aile hayatında da en göze çarpan husus, davranışlarındaki tabiiyet ve sadeliktir. Gerek günümüzde sık sık gördüğümüz ve gerekse daha önce yaşamış şöhretlerin hayatında müşahede ettiğimiz gösteriler Hz. Peygamber'in hayatında mevcut değildir. O'nun, insanları en fazla etkileyen hâli, sahte parıltılardan uzak bu tabii görünümü olsa gerektir.

Aralarında ayırım yapmamaya son derece riâyet ettiği hanımlarından nöbet kinde ise akşam onun odasına gitmeden önce, bazan da sabah namazını kıldıktan sonra hanımlarını ziyaret eder, hatırlarını sorar, ihtiyaçlarını öğrenirdi³. Akşam yanında kalacağı eşinin odasına girdiği zaman selâm verdikten sonra yaptığı ilk iş, dişlerini misvaklamaktı⁴. Daha sonra liğir hanımları oraya gelir, birlikte sohbet ederlerdi⁵. Yatsı namazından sonra fazla konuşulmazdı. Herkes istirahat çekilirdi. Hz. Peygamber abdest aldıktan sonra yatağa girer, duasını eder, bir müddet uyuduktan sonra eşini uyandırmamaya çalışarak yavaşça kalkar, hanımı misvâkini ve abdest suyunu yatmadan önce hazırlamış olduğu için⁶ abdestini alır, gece ibadetine başlardı. Son derece sade olduğunu bildiğimiz evimiz evinin, O'nun arzusu ve tavsiye ettiği gibi geniş olmadığı, Hz. Âişe'nin şu kabil pekçok rivâyetinden anlaşılabilir:

«Ben Hz. Peygamber'in karşısında, ayaklarım secde edeceği yere gelecek şekilde uyurdum. Secdeye varacağı zaman eliyle dürterdi de ayaklarımı geri çekirdim. Secdeden kalktığı zaman yine uzatırdım.» Bir başka rivâyet-te Hz. Âişe, bir ihtiyaç için kalkmak istediğinde, oturarak

3. Müsned VI, 107; Saâti, el-Fethu'r-Rabbâni XVI, 238 nr. 283; Ebû Dâvûd, Nikâh 38.

4. Müsned VI, 237, 182, 110.

5. Müsned VI, 157.

6. Müslim, Müsâfirin 139; Müsned VI, 85.

kıblesine gelmemek için divanın ayak tarafından sıyrılıp çıktığını söylemektedir⁷.

Bu rivâyetler bize, Hz. Peygamber'in hanımlarına karşı nazik ve anlayışlı tavrından başka, kadınlara bakış açısını da göstermektedir. İslâmiyet geldikten asırlar sonra bile kadını kiliseye sokmayan, hattâ onun bir dini olabileceğini bile kabul etmeyen karanlık Batı Dünyası'nın kadın anlayışı ile Hz. Peygamber'in kadına bakış açısını mukayese etmeye kalkmak bile insanı incitir.

Sabah namazı için Mescid'e çıkmadan önce sabah namazının sünnetini evinde kılan Rasûl-i ekrem (s.a.), eşlerini namaza kaldırdıktan sonra Mescid'e giderdi⁸.

Evde kaldığı sürece ne yapardı?

Ashâb-ı kirâmdan ve tâbiûndan bu hususu merak eden kimseler aynı soruyu Hz. Âişe'ye yöneltmişlerdir. O'nun verdiği cevap, yukarıda sözünü ettiğimiz tabiliğin tam bir misâlidir. Hz. Âişe diyor ki: Herkes evinde ne yaparsa onu yapardı. Elbisesini yamar, ayakkabısını tâmir eder, koyunları sağlar, kendi işini kendi yapardı⁹.

O Ümmü Seleme vâlidemizin haber verdiğine göre evden çıkıp giderken muhtelif dualarından birini okurdu¹⁰.

Sevgiyi Pekiştirici Davranışları:

Hız. Peygamber, hanımlarıyla aralarındaki sevgi bağlarını pekiştirecek, yakınlığı artıracak tarzda senli-benli olurdu. Bunun en güzel örneklerinden biri, Hz. Âişe ile evliliklerinin ilk yıllarında yaptıkları koşudur. Vâlidemizin anlattığına göre, Rasûl-i ekrem (s.a.), bir sefere giderken, yanına Hz. Âişe'yi almıştı. Yolda yürüyorlardı. Hz. Peygamber yanındaki sahâbîlere, siz yürüye durun, bu yurdu. Sahâbîler bir hayli gittikten sonra Hz. Âişe'ye «Ya-

7. Müsned VI, 37, 41, 42, 44, 275; Tecrid Terremesi II, 446.

8. Müsned VI, 236.

9. Müsned VI, 49, 241, 256, 280, 106, 167, 121.

10. Ebû Dâvûd, Edeb 103; Riyâzu's-Sâlihîn, s. 107 hd. nr. 82.

rişalım mı?» diye sordu. Hz. Âişe de bu teklifi severek kabul etti. Yarıştılar; genç ve enerjik Hz. Âişe yarışı kazandı.

Aradan yıllar geçtikten sonra yine bir seferde beraber diler. Hz. Peygamber yine, «Yarışalım mı?» diye sordu. Hz. Âişe, bir zamanlar yaptıkları yarışı hatırlayarak teklifi memnuniyetle kabul etti. Yarıştılar; bu defa da Hz. Âişe kaybetti. Çünkü, kendi ifadesiyle söyleyecek olursak, kilo almış ve biraz şişmanlamıştı. Hz. Peygamber gülererek, «Bu, vaktiyle kazandığın müsabakanın rövanşındır,» buyurdu¹¹.

Hz. Âişe ile birlikte yemek yerken birşeyi önce O'nun içmesini ister, sonra da özellikle O'nun ağzının değdiği yerden içerdi. Şayet et yiyorlarsa, Hz. Âişe'nin elindeki parçayı alır. O'nun ağzının değdiği yerden ısırır. Bu olayı anlatan vâlidemiz, hayızlı olduğunu bile bile Hz. Peygamber'in böyle davrandığını ilâve etmektedir. Eşler arasındaki mesafenin kalkmasını, muhabbetin artmasını temin edecek davranışlara Peygamber Efendimiz'in ne kadar önem verdiğini gösteren örnekler çoktur.

Hz. Peygamber'in, hanımlarıyla yaptığı şakalara dâir bir misâl daha arz edelim: Hz. Âişe vâlidemizin anlattığına göre, Ezvâc-ı tâhirât birgün Peygamber Efendimiz'in yanında toplanmışlardı. Sordular:

— Yâ Rasûlallah! Senin vefâtından sonra, en önce hangimiz sana kavuşacağız? Hz. Peygamber:

— Eli uzun olanınız, buyurdu. Hz. Âişe söze devamla diyor ki: Elimize bir kamyş çubuk aldık; kollarımıza ölçmeye başladık. İçimizde en uzun kollu olanın **Sevde binti Zam'a** olduğunu gördük. Sonra öğrendik ki, uzun kollu demek, bol sadaka veren eli açık kimse demektir. Bununla beraber Peygamber'in vefâtından sonra içimizde O'na en önce kavuşan yine de Sevde oldu. Çünkü Sevde, sadaka vermeyi çok severdi¹².

11. Müsned VI, 39, 264; Ebû Dâvûd, cihad 61.

12. Buhâri, Zekât 11; Nesâî, Zekât 59; Müsned VI, 121.

Hz. Peygamber'in âhirete irtihâlınden sonra, ilk önce vekât eden annemizin Sevde mi, yoksa Zeyneb binti Cahş mı olduğuna dâir siyer kitaplarındaki ihtilâf (Tecrid Ter-cemesi. V. 165-167) burada bizi ilgilendirmiyor. Bizi ilgilendiren husus, O'nun hanımlarıyla birlikte oturup sohbet etmesi, onlarla şakalaşması ve aile yuvasında tatlı ve samimî bir havanın oluşmasını sağlamasıdır. Hadis kitaplarında, hanımları birbirinin kolunu ölçerken Hz. Peygamber'in nasıl davrandığına dâir tafsilât bulunmama-kla beraber, bu esnâda O'nun mübârek yüzünde tatlı bir tebessümün gül goncası gibi açılıp parıldadığı ve hanımlarının neş'esine neş'e kattığını tahmin etmek zor değildir.

Vefatından önceki rahatsızlığının başladığı gün bile, Hz. Âişe ile şakalaştığını görmekteyiz. O gün Hz. Âişe'nin nöbetiydi. Hz. Peygamber kapıdan içeri girdi. Şiddetli bir baş ağrısı çeken Hz. Âişe'nin «Vay başım!» diye sızlandığını görünce; gerçekten büyük bir ızdırıp çekmekte olan —ve bazı muhaddislerin ifadesine göre— vefât edeceği kendisine bildirilen Rasûl-i ekrem o esnâda bile şaka yaparak buyurdu ki:

— Asıl ben vay başım, demeliyim. Sen benden önce ölisen, seni elimle yıkasam, kefene koysam, namazını kıldırsam ve kabre defnetsem olmaz mı? Bunu duyan Hz. Âişe:

— Vay başıma gelenler! Vallahi öyle sanıyorum ki, sen gerçekten benim ölmemi istiyorsun. Eğer ben ölürsem, sen o günün akşamı hanımlarından biriyle beraber olursun, deyince Hz. Peygamber tebessüm buyurdu¹³.

Ümmü Zerr hadisi diye bilinen, Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde de yer alan Câhiliyyet döneminde on bir kadının bir araya gelerek kocalarının kusur ve meziyetlerini birbirlerinden saklamaksızın anlattıkları uzun rivâyeti Rasûl-i ekrem'in Hz. Âişe vâlidemize nakletmesi,

13. Müsned, VI, 144, 228; İbn Mâce, Cenâiz 9; Dârimî, Mukad-dime 14; Sââtî, a.g.e., XXI, 225 nr. 476.

bu çeşit davranışlarının bir diğer örneğidir. Bu on bir kadından kocası kendini boşamış olmasına rağmen onu ve aile ferdlerini derin bir muhabbet ve hasretle yâdeden Ümmü Zer'in sözlerini aktardıktan sonra Hz. Peygamber Âişe annemize «Ümmü Zer'e göre Ebû Zer neyse, ben de sana göre öyleyim» demek suretiyle aralarındaki eşsiz muhabbetin artmasına imkân hazırlamıştır¹⁴.

Bir bayram günü genç eşi Hz. Âişe'nin ensâr'dan iki kızla birlikte eğlendiklerini, def çalıp şarkı söyleyen kızların rahatsız olmaması için Rasûl-i ekrem'in sedire uzanıp yüzünü de örttüğünü; fakat bu hâli gören Hz. Ebû Bekir'in, kızını azarlayarak Peygamber'in yanında böyle şeyler yapılır mı, demesi üzerine Rasûlullah'ın duruma müdahale ederek onları rahat bırakmasını söylediğini bilmekteyiz¹⁵. Yine böyle bir bayram günü Mescid-i Nebevî'de harp oyunları gösterisi yapan Habeşlileri seyretmek üzere Hz. Âişe'yi beraberinde götürdüğünü, O'nu arkasına alarak ve rahatça görmesini sağlamak üzere öne doğru eğilerek gösterileri seyrettirdiğini görmekteyiz¹⁶. Bu sonuncu hadisi rivâyet eden Hz. Âişe, genç kızlara bu kabîl eğlenceleri göstermenin iyi olacağını söylemekte, onlara anlayışlı davranmayı tavsiye etmektedir. Çünkü kendisi de Rasûl-i ekrem'den aynı anlayış ve müsamahayı görmüştür.

Hanımlarının Rekabeti Karşısında Tutumu:

Kumalı hanımların eşlerini birbirlerinden kıskanmaları ve bunun sonucu olarak da birbirlerini rakip olarak görmeleri tabii karşılanmalıdır ve hattâ bu, mâzur görülmemelidir. Nitekim İmâm Mâlik başta olmak üzere Medinelî âlimlerden bir kısmı, kıskançlığın tesiriyle bir kadın, kocasının bir başka kadınla düşüp kalktığını söyleyerek iftira etse, o kadına müfteriye tatbik edilen ceza uygulan-

14. Ümmü Zer' hadisi için bk. Buhâri, Nêkâh 82.

15. Buhâri, İdeyn 2; Mûsned VI, 84, 85.

16. Buhâri, İdeyn 2; Mûsned VI, 56, 270, 83; Saâti. a.g.e., VI. 161-165.

maz demektedirler; zira, Efendimizin de buyurduğu gibi kıskanç kadınlar, bu duyguya kapıldıklarında, vâdinin alt tarafıyla üst tarafını birbirinden ayırarak durumda değillerdir¹⁷.

Ashına bakılırsa, itidâl derecesinde olan kıskançlık son derece tabii ve hattâ zaruridir. Bu konuda sözü uzatmamak için Sahih-i Buhâri'den bir hadis nakletmekle yetinelim. Birgün Ensâr'ın ileri gelenlerinden Sa'd b. Ubâde, Peygamber efendimizle ashâb-ı kirâm sohbet ederlerken: «Karımla beraber bir erkek görürsem, hiç aman vermeden onu kılıcımın keskin ağzıyla vurur tepelerim» demişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber orada bulunanlara şunları söylemişti:

— Sa'd'ın bu kıskançlığına şaşıyor musunuz? Emin olunuz ki, ben O'ndan daha kıskancım. Allah da, hiç şüphe yok, benden fazla kıskançtır¹⁸. Ahmed b. Hanbel'in Müsned'indeki bir hadiste, Allah Teâlâ'nın bu gayret (kıskanma) sebebiyle fuhuşu yasak ettiği¹⁹ ilâvesi vardır.

Buhâri, Kitâbu'n-nikâh'ın 108. bâbına «Kadınların kıskanç hâlleri, asabî tabiatleri, hüznün ve kederleri» adını vermiştir.

Zaman zaman Ümmehâtü'l-mü'minin arasındaki kıskançlıklardan söz eden Hz. Âişe vâlidemiz, Hatice annemizi kıskandığı kadar, ümmehâtü'l-mü'mininden hiçbirini kıskanmadığını söyler. Hz. Peygamber'in O'nu sık sık andığını, koyun kestiği zaman Hz. Hatice'nin çok sevdiği hanım arkadaşlarına pay gönderdiğini; fakat kendisinin bazan bu ilgiye dayanmadığını, Hz. Peygamber'e «Sanki yeryüzünde hiç kadın yok da yalnız Hatice var!» diye söylendiğini, bazan daha ileri giderek: «İhtiyarlıktan dolayı ağzında diş kalmamış yaşlı bir koca, karının nesini anarsın bilmem ki, Allah O'nun yerine sana daha gencini, daha hayırlısını vermiştir» dediğini, fakat Hz. Pey-

17. Sââti, a.g.e., XXII, 110. nr. 921.

18. Buhâri, Nikâh 107; Tecrid Tercemesi, 11, 287.

19. II, 326.

gamber'in bu sözlere şöyle karşılık verdiğini söylemektedir:

— Allah bana ondan daha hayırlısını vermemiştir. Herkes benim peygamberliğimi inkâr ederken O bana iman etti; herkes benim yalancı olduğumu iddia ederken O beni tasdik etti; kimse bana birşeycik vermezken O malını-mülkünü benim emrime verdi; üstelik Allah Taâlâ bana O'ndan çocuklar nasib etti²⁰.

Birgün Hz. Peygamber Hz. Âişe ile otururken zenci bir kadın içeri girdi. Rasûl-i ekrem bu kadına çok iltifat etti. Onun bu kadına gösterdiği büyük itibara hayret eden Âişe vâlidemiz bunun sebabini sorunca Hz. peygamber:

— Bu hanım Hatice'yi de ziyaret ederdi. Vefakârlık, imandandır²¹ buyurdu.

Hız. Peygamber'i çok evlenmesi sebebiyle bir kadın düşkününü olarak göstermek isteyen bazıları, O'nun yıllarca bir yastığa baş koyduğu, acı tatlı birçok hatırayı birlikte paylaştığı vefakâr hayat arkadaşı Hz. Hatice vâdidemi ze beslediği bu sevgi ve vefâyı anlamayacak kadar sathi düşünen, büyük insanların sahip olduğu yüce duygulardan nasibini alamamış zavallı kimselerdir. Hz. Âişe'yi diğer hanımlarından daha çok sevmesine rağmen, çocuklarının annesine beslediği derin sevgi ve bağlılığı, Hz. Âişe'nin güvenmesi pahasına da olsa dile getirmekten çekinmemiş ve 38 yıllık evlilik hayatının 25 yılını aynı yastığa başkoyarak geçirdiği vefakâr eşi hakkında acı söz söylenmesine izin vermemiştir.

Hazreti Âişe'yi, Hatice annemiz aleyhinde konuşmaya sevk eden olaylardan biri, şöyle cereyan etmişti: Bir gün Hz. Hatice'nin kızkardeşi Hâle binti Huveylid Medine'ye gelip Rasûlullah'ın huzuruna girmek için izin istemişti. Hâle'nin sesi kızkardeşinin secine çok benzediği için Rasûl-i ekrem, bir zamanlar Hz. Hatice'nin de böyle izin istediğini hatırlayarak âdetâ sarsıldı ve: «Allahım! Bu izin

20. Müsned VI, 117-118.

21. Zehebi, Siyeru A'fâmi'n-nübelâ, II, 165.

isteyen kimse inşaallah Hâle'dir!» dedi. Mâzisine, eski hâ-tıralarına, sevdiklerine böylesine hasret duyan asil ve has-sas bir insanı kaba zevklerinin peşinde koşan biri diye an-latmaya çalışmak, büyük bir kabalık, duygusuzluk ve hat-tâ insafsızlıktır.

Hız. Peygamber, geceleri bile sık sık **Bakî Mezarlığı**'na gider. Orada dua ederdi. Bu ziyaretleri, bazan da Cebrâil (a.s.)'ın daveti üzerine yapardı. Bu esnada evinden ayrı-lırken nasıl hareket ettiğini, Hız. Âişe'nin bu ayrılışı nasıl karşıladığını gösteren rivâyetlerden bana hayli enteresan gelen birini arz etmek istiyorum. Bu hadîs Âişe vâlidemi-zin, etrafındaki zevâta «Size kendimden ve Rasûlullah (s.a.)'dan birşeyler anlatayım mı?» dedikten sonra naklet-tiği bir hadîstir.

Bir gece Rasûl-i ekrem (s.a.), yatsı namazını kıldır-dıktan sonra Hız. Âişe'nin nöbeti olması sebebiyle odasına gir-di. Yatağa uzanıp yattı. Çok geçmeden Hız. Âişe'nin uyu-duğunu zannederek **yavaşça kalktı**. Cübbesini giydi. Ses çıkarmamaya **dikkat ederek ayakkabılarını aldı**. **Kapıyı sessizce açtı**, dışarı çıktıktan sonra **yine aynı dikkatle ka-pıyı kapadı**. Halbuki Hız. Âişe uyumamıştı. Hız. Peygam-ber'in diğer hanımlarından birinin yanına gittiğini düşü-nüyordu. Hemen yatağından kalktı, Entarisini başına ge-çirdi. Başörtüsünü aldı. Çarşafına büründü. Hız. Peygam-ber'in peşine takıldı. **Bakî Mezarlığı**'na kadar O'nu takip etti. Rasûlullah (s.a.)'ın orada üç defa ellerini kaldırarak dua ettiğini gördü. Hız. Peygamber geri dönünce O da dön-dü. Süratle yürümeye başladı ve Hız. Peygamber'den önce eve girerek yatağa yattı. Fakat hızlı hızlı nefes alıp-ver-mesi Hız. Peygamber'in şüphesini celbetti. Neden bu du-rumda olduğunu sorunca Hız. Âişe, «Birşey yok» diye ge-çistirmeye kalktıysa da Hız. Peygamber: «**Yâ söylersin, ya-hut herşeyden haberdar olan Allah bana bildirir**» deyince olup biteni itiraf etmek zorunda kaldı. O zaman Hız. Pey-gamber:

— «Yaa, önümde gördüğüm karaltı sen miydin?» di-ye sordu. Hız. Âişe tasdik edince O'nu göğsünden iterek:

— «Allah ve Rasûlü'nün seni aldatacağını mı sandın?» buyurdu ve yatağa girdikten sonra Cebrail (a.s.)'ın geldiğini; fakat, Hz. Âişe soyunmuş olduğu için içeri girmediğini, O'nun duymayacağı bir tarzda konuştuklarını, Cebrâil'in O'ndan Bakî'de yatanlara mağfiret dilemesini istediğini, bu sebeple kendisini rahatsız etmemeye dikkat ederek yavaşça kalkıp gittiğini söyledi²².

Hız. Peygamber'in Âişe vâlidemizi rahatsız etmemek, uykusunu kaçırmamak için gösterdiği itîna O'nun herkesce bilinen eşsiz şefkat ve anlayışının misâllerinden biridir. Dışarı çıkmasını isteyen Cebrâil (a.s.) bile olsa, O, eşinin istirahatini dikkate alıyor, pürtelâş dışarı fırlamıyor. Diğer yandan eşleri arasında gösterdiği adâletten o kadar emin ki, bu konuda kendinden şüphe edildiğini öğrendiği anda, çok sevdiği eşini göğsünden acıtırcasına iterek «Allah ve Rasûlünün seni aldatacağını mı sandın?» diyerek üzüntüsünü ve bu konuda aslâ şüpheyeye düşmemek gerektiğini kesin bir dille ifâde ediyor. Geceyi yanında geçireceği hanımının odasına gitmeden önce diğer eşlerini ziyaret edip yanlarında birazcık oturarak gönüllerini alması, eşlerine verdiği değer bir göstergesidir. Ahzâb Sûresi'nin 51. âyeti, eşlerinden dilediğinin nöbetini geriye bırakma, dilediğinin yanında kalma muhayyerliğini kendine verdiği hâlde, O yine de Hz. Âişe'nin söylediği üzere böyle bir durumda, nöbet sahibi olan eşinden izin isterdi. Hz. Âişe diyor ki böyle zamanlarda benden izin isteyince O'na: «Yâ Rasûlallah! Eğer izin vermek bana ait bir hak ise, ben kimseyi sana tercih etmem, derdim²³.

Hız. Peygamber'i öteki ortaklarından kıskanma konusundaki duygularını anlatan ve hattâ zaman zaman kendini tenkid eden Hz. Âişe vâlidemiz, bir defasında yine Hz. Peygamber'i yanında göremeyince karanlıkta eliyle araştırdığını, secde etmekte olan Hız. Peygamber'in ayağını

22. Müslim, Cenâiz 103; Nesâî, Cenâiz 103; İşretu'n-nisâ: 4; Müsned VI. 221.

23. Buhâri, Tefsir 33/7.

tuttuğunu; bir başka gece, yine O'nun bir diğer eşinin yanına gitmiş olabileceğini düşünürken, secde veya rükûda dua etmekte olduğunu görünce, kendi kendine: «Anam, babam sana fedâ olsun yâ Rasûlallah! Sen ne yapıyorsun, ben ne düşünüyorum» dediğini itiraf eder²⁴.

Hiz. Âişe vâlidemizin, kiskançlık duygusunun tesiriyle yaptığı, fakat bilâhare pişman olduğu olaylardan biri de şudur: Efendimiz, Hiz. Âişe'nin odasında iken Safiyye vâlidemiz Peygamber efendimize bir kap yemek göndermişti. Hiz. Âişe diyor ki, hizmetçinin elinde tabağı görünce kiskançlık duygusunun tesiriyle çok öfkelenim. Hizmetçinin eline vurarak yemeği yere döktüm, tabağın da kırılmasına sebep oldum. Peygamber'in yüzüne bakıp da öfkelenmediğini görünce, üzuldüm ve «bugün bana fena bir söz söylemesinden Allah'ın Rasûlü'ne sığınırım» dedim. Hiz. Peygamber kalktı, tabağın kırıklarını ve yere dökülen yemekleri topladı. Bunun keffaretinin ne olduğunu soran Hiz. Âişe'ye de, hizmetçiyi alkoyarak kıldığı tabağın ay-nını geri göndermesini söyledi²⁵.

Bu konudaki hadisler incelendiğinde görülür ki, Hiz. Peygamber, tasvip etmediği tarzda davranışlar bile, eşlerini incitecek, gönüllerini kıracak hiçbir söz söylememekte. o davranışı beğenmediğini yüz hatlarıyla ifade etmeyi yeterli görmektedir.

Peygamber efendimizin aile hayatına dil uzatanların, bazı olayları çarpıttıklarını, bazı hadisleri de anlamadıklarını için kendilerine göre mânâsız ve haksız yorumlar yaptıklarını görmekteyiz. Olaylardan biri şu: Hiz. Âişe anlatı-yw:

24. Müslim, Salât 221; Nesâi, Tatbik 72. İqrotü'n-nisâ 4; Müs-ned VI, 151.

25. Müsned VI, 227, 148; Buhârî, Nikâh 107. Buhârî'deki ha-disi rivâyet eden Enes (r.a.), Ümmehâtü'l-mü'mininden birinin yanında Hiz. Peygamber bulunan diğerinin evine yemek gön-derdiğini —isim tasrih etmeden— rivâyet eder ve Hiz. Peygam-ber'in, Aise (r.a.)'yı kastederek «Anneniz kiskanç» dediğini ilâve eder.

Peygamber efendimiz Hz. Âişe'nin odasında iken kızı Fâtıma çıkageldi. İzin isteyip içeri girdi Kendisini buraya diğer hanımların gönderdiğini, Hz. Âişe konusunda eşitlik istediklerini söyleyince, Hz. Peygamber:

— Kızım, sen benim sevdiğimi sevmez misin? diye sordu Hz. Fâtıma;

— Elbette severim, deyince:

— Öyleyse Âişe'yi de sev, buyurdular.

Hız. Fatıma, diğer ezvâc-ı tâhirâtın yanına gidip durumu haber verdi. Onlar, mesele halledilmiş, sen bir daha git, dedilerse de Rasûlullah'ın sevgili kızı:

— Vallahi O'nun hakkında artık hiçbir zaman konuşmam, dedi ve gitmedi.

O zaman temsilci olarak Zeyneb binti Cahş'ı gönderdiler. Rivâyetin bu noktasında Hz. Âişe diyor ki: «Peygamber hanımları içinde bana rakip olabilecek sadece Zeynep'ti. Dini yaşama konusunda Zeynep'ten daha hayırlı bir kadın görmedim Allah'dan O'nun kadar korkan, O'nun kadar doğru söyleyen, O'nun kadar akrabalarıyla ilgilenen, O'nun kadas çok sadaka veren ve verdiği sadakayı O'nun kadar yetersiz ve değersiz bulan ve böylece Allah rızasını kazanmaya çalışan birini daha bilmiyorum. Yalnız çok hiddetlenip birden köpürür, sonra da hemencecik iniverirdi. Zeynep içeri girmek için izin istedi, girdi. Diğer hanımların temsilcisi olduğunu söyleyerek Âişe konusunda eşitlik istiyoruz, dedi. Sonra da Hz. Âişe hakkında atıp-tutmaya başladı ve bir hayli şeyler söyledi. Bu arada Hz. Âişe Rasûl-i ekrem'in gözüne bakıyor, acaba karşılık vermek için bana müsaade edecek mi diye fırsat kolluyordu. Hz. Peygamber'in kızmayacağını anlayınca, Hz. Âişe karşılık vermeye başladı ve Hz. Zeyneb'i susturdu. Bunun üzerine Rasûl-i ekrem (s.a.) gülümseyerek:

— Ee, Ebû Bekr'in kızı! buyurdu.

Hadis, Sahih-i Buhârî (Hibe, 8) de, Sahih-i Müslim'de (Fezâilü's-sahâbe, 83), Sünen-i Nesâî'de (İşretü'n-nisâ, 3) ve Müsned'de (VI. 88 150-151) bu şekilde geçmektedir. Bu-

hâri'deki rivâyet'te Rasûl-i ekrem'in Hz. Âişe'ye duyduğu muhabbeti pek iyi bilen ashâb-ı kirâm, O'na birşey hediye etmek istedikleri zaman özellikle Hz. Âişe'nin gününü kol-lar ve hediye-yi O'nun odasına gönderirlerdi, ilâvesi var. Ezvâc-ı tâhirât bu durumdan rahatsız oldukları için isti-yorlar ki, Hz. Peygamber mü'minlere söylesin de, hediye-lerini sadece Hz. Âişe'nin gününde göndermesinler. İste-dikleri eşitliğin sebebi bu.

Burada üzerinde durmak istediğim nokta, yukarıdaki hâdiseyi aktaran kötü niyetli yazarın yorumudur. **Diyor ki: «Âişe gereken cevabı verip Zeyneb'i susturdu. Peygam-ber gururla: Yâ gördün mü işte. Ebû Bekir'in kızıdır o! di-yordu.»**

Hadisin hiçbir rivâyetinde söz düellosunu Hz. Âişe ka-zandı diye Hz. Peygamber'in gurur duyduğu ve Hz. Âişe'nin tarafını tutarak O'nu takdir ettiği ilâvesi yoktur. Hz. Peygamber'in Hz. Âişe'de takdir ettiği husus, O'nun Hz. Zeyneb'i sükûnetle, sabırla dinlemesi, sonra da karşısın-dakinde artık söz söylemeye mecâl bırakmayacak tarzda konuşmasıdır. O'nu «Ee, Ebû Bekir'in kızı» diye takdir ederken babasının Hudeybiye anlaşmasında Mekkeli müş-riklerin temsilcisi Süheyl'e söylediği o meşhur söz arasın-da bir irtibat kurmuştur. Hudeybiye anlaşması üzerinde konuşulurken, müşrik Süheyl, Hz. Peygamber'e müslü-manları göstererek: Sen bunlara fazla güvenme. Bunlar yarın seni yapayalnız bırakırlar, diye mü'minlere ağır ha-karet edip onları gönülden yaralayınca, Hz. Ebû Bekir ağ-zındaki baklayı çıkarmak ve ona üç kelimelik bir hakaret cümlesi sarfetmek zorunda kaldı. O Cümleyi ben burada söyleyemem. O ancak böyle bir durumda sarfedilecek bir sözdür. İsteyenler Kâmil Miras'ın Tecrid Tercemesi 8. cilt, 159. sayfada bu sözü nasıl tercüme ettiğini 3 numaralı dip-notla beraber okuyabilirler. Sizi büsbütün merakta bırak-mamak için dışı bir put olarak kabul edilen Lat'la ilgili ha-kareti biraz hafifleterek «Hadi git de Lât'ın kıçını yala» diye tercüme edebilirim. Hz. Ebû Bekir'in bu sözü bir anda mü'minlerin gönüllerini ferahlattı. Hz. peygamber, sevgili arkadaşı Ebû Bekir (r.a.)'ın, bir temsilci olan Süheyl'e ver-

diği karşılıkla, yine bir temsilci olan Zeyneb binti Cahş'a bu defa kızının verdiği susturucu cevap arasında bir irtibat kurdu. «Ebû Bekir'in kızı!» demekle, babası da kızı da hasımlarını susturmayı iyi biliyorlar demek istedi. Yoksa bu sözün taraf tutmakla bir ilgisi yoktur.

Diğer Hâlleri:

Mü'minlerin anneleri, Peygamber efendimizi genel olarak şöyle tanıtıyorlar:

Her işe mümkün olduğunca sağdan başlardı²⁶.

Gece olsun, gündüz olsun uykudan uyanır uyanmaz dişlerini misvaklerdi²⁷.

Her ay oruç tutardı; ama gün seçmezdi²⁸. Bununla beraber Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutmaya gayret ederdi²⁹.

İbadetin az da olsa devamlı yapılığını sever ve bunu tavsiye ederdi³⁰.

Her işte kolaylık taraftarıydı³¹. İki şeyden birini yapmakta serbest bırakılmışsa, işlenmesi günâh olmadığı takdirde dâima kolay olanı tercih ederdi. Günâh ise ona asla yaklaşmazdı³².

Kolaylık gösterenlere dua eder, zorluk çıkaranları sevmezdi. Şöyle derdi: «Ümmetimin işlerine bakmak üzere bir göreve getirilen kimse, onlara zorluk çıkarırlarsa, sen de ona zorluk ver Allahım! Onlara iyi davrananlara, sen de iyi davran.»³³.

Ümmeti için arzu ettiği kolaylığı, başta aile fertleri olmak üzere herkese gösterirdi. Birgün Hz. Âişe ile Hz. Hafsa oruca niyet etmişlerdi. Çok sevdikleri bir yemek hediye

26. Müsned, VI, 94.

27. Müsned, VI, 121.

28. Müsned, 45.

29. Müsned, 106.

30. Müsned, 113.

31. Müsned, 223.

32. Buhâri, Edeb 80.

33. Müsned, VI, 61; Müslim.

edilince, dayanamayıp orucu bozdular. Hz. Âişe diyor ki, Rasûl-i ekrem eve gelince, Hafsa hemen atıldı. —N'olacak, babasının kızıydı!— Dedi ki: «Yâ Rasûlallah! İkimiz de oruçtuk. Yemek hediye edildi. O da çok hoşumuza gitti. Birazcık yedik. Şimdi ne yapalım? Hz. Peygamber kısaca cevapladı:

— Yerine bir oruç tutun³⁴.

Hz. Peygamber, ümmetine duyduğu derin sevgi ve şefkat sebebiyle yapmayı arzu ettiği bazı ibadeleri, ashâb-ı kirâm, Peygamber sünnetidir diye yapmaya kalkar, O da farz kılınırsa zor durumda kalırlar endişesiyle ifa etmekten vazgeçerdi³⁵.

Kendisi savm-i visâl tutardı da, yâni iki gün iftar etmeden oruçlu olurdu da, dayanamazlar gerekçesiyle ashâbın savm-i visâl tutmasına izin vermezdi. Siz bana bakmayın. beni Rabbim yedirir içirir, derdi³⁶.

Hep abdestli bulunmayı arzu etmesine rağmen, küçük abdestten sonra her defasında abdest almazdı. Bir keresinde Hz. Ömer hemen abdest suyunu getirmişti. Fakat Nebiy-yi muhterem (s.a.):

— Her abdest bozduktan sonra abdest almakla emrolunmadım. Alırsam sünnet olur, diyerek abdest almamıştı³⁷.

İnsanın ailesini ihmâl edecek kadar aşırı ibadet etmesini doğru bulmazdı. Ashâb-ı kirâmdan **Osman b. Maz'un**'un hanımı **Havle binti Hakîm** —ki Huveyle diye de bilinir— iyi giyinen bir hanımdı. Bir gün Hz. Peygamber Havle'yi Âişe vâlidemizin odasında pejmürde bir kıyafet içinde görünce:

— Havle'ye ne olmuş, Âişe? diye sordu.

Hz. Âişe de Osman b. Maz'un'un gece-gündüz ibadet-

34. Müsned, VI, 263; Tirmizî, Savm 35.

35. Müsned VI, 223.

36. Buhâri, Savm 49; Müslim, Savm 59.

37. Müsned VI, 95.

le meşgul olduğunu, Havle'yi büsbütün ihmâl ettiğini, O'nun da kendini iyice bıraktığını, üstüne-başına bakmadığını söyleyince Rasûl-i ekrem Osman b. Maz'un'a haber salıp getirtti ve O'na:

— Osman, benim sünnetime değer vermiyor musun? diye sordu.

Osman b. Maz'un telâşla:

— Olur mu öyle şey, yâ Rasûlallah! Ben senin sünnetini yaşamaya gayret ediyorum, deyince Hz. Peygamber şunları söyledi:

— Ben hem uyur, hem namaz kılar, hem oruç tutarım. Bazan tutmadığım olur. Kadınlarla da evlenirim. Allahtan kork, Osman! Senin üzerinde ailenin, misafirlerinin ve nefsinin hakları vardır. Bazan oruç tut, bazan tutma! Bazan namaz kıl, bazan yat uyu! İslâm'da ruhbanlık yoktur³⁸.

Rasûlullah (s.a.), fakirleri çok severdi. Bir gün keler hediye edilmişti. Hz. Peygamber keleri yemediği için, Hz. Âişe, o sırada kapıya gelen bir fakire onu verip-veremeyeceğini sordu. Nebiy-yi muhterem (s.a.): «Kendi yemediğinizden onlara vermeyin» buyurdu³⁹.

O'na göre birini sevmek, onun gibi olmak, onun gibi yaşamaktı. Fakirleri sevdiği için fakirler gibi yaşardı. Hz. Peygamber'in vefâtından sonra Hz. Âişe vâlidemiz, Ebû Müse'l-Eş'ari'nin oğlu Ebû Bürde'ye, bedeninin belden aşağı kısmına tutulan kalın bir kumaş ile, giyile giyile iyice keleşmiş bir kaftan çıkararak:

— Hz. Peygamber bu iki elbise içinde vefat etti, diye yemin etmişti⁴⁰. Vefât ettiği gün Hz. Âişe'nin evinde, birazcık arpadan başka birşey yoktu⁴¹. Zaten Medine'ye hicret ettiklerinden itibaren üç gün ard arda buğday ekme-

38. Müsned VI, 226; Sââti, el-Fethu'r-Rabbâni XVI, 223; İbn Hacer, el-İsâbe, IV, 291.

38. Müsned VI, 105, 123.

40. Müsned VI, 131; Müslim, Libâs 34; İbn Mâce, Libâs 1.

41. Buhâri, Rikak 16; Müslim, Zühd 27.

ğinden (bir rivâyete göre arpa ekmeğinden) karınlarını doyuramamışlardı⁴². Âhirete irtihâl ettiği gün zırhı, 30 ölçek arpa karşılığı bir yahudinin elinde rehinde bulunuyordu⁴³.

Deriden olan yastığı ile yatağının içi, hurma lifleriyle doldurulmuştu⁴⁴.

Görgüsüz ve kaba insanları sevip beğenmese bile, onları kazanmak düşüncesiyle kendilerine iltifat eder, güler yüz gösterirdi⁴⁵.

İnsanları incitmek ve haklarını almış olmaktan çok korkardı. Âişe vâlidemiz diyor ki:

— Bir gün odama girdi; kibleye döndü; ellerini açarak şöyle dua etti: «Allahım! Ben bir beşerim. Şâyet kulardan birini üzüp incitmişsem, beni bu yüzden cezalandırma!⁴⁶.

Kendinden şüphe edilmesinden çekinir, müslümanların kendi hakkında yanlış bir kanaat sahibi olmalarından sakınır ve buna meydan vermezdi. Safiyye binti Huyey vâlidemizin anlattığına göre, Rasûl-i ekrem'in Mescid-i Nebevî'de itikâfta bulunduğu bir Ramazan gecesi O'nu ziyarete gelmişti. Hz. Safiyye'nin evi Mescid'den uzakta idi. Zeyd b. Hârise'ye ait olan evde otururdu. Hz. Peygamber onu savuşturmak için Mescid'in dışına çıkmıştı. Ensâr'dan iki kişi oradan geçerken Hz. Peygamber'i görünce süratle yürüyüp gitmek istediler. Hz. Peygamber onlara seslenerek:

— Yavaş olun. Yanımdaki kadın Huyey'in kızı Safiyye'dir, dedi. Bu uyarıdan dolayı utanan müslümanlar:

— Sübhânallah, hakkınızda hayırdan başka ne düşünebiliriz, yâ Rasûlallah! dedikleri zaman, Rasûl-i ekrem şu karşılığı verdi:

42. Buhâri, At'ime 23; Müsned VI, 182, 4.

43. Buhâri, Cihâd 89; Megâzi 86.

44. Müslim, Libâs 37, 38.

45. Buhâri, Edeb 38, 48.

46. Müsned VI, 180.

— Şeytan insanın vücudunda dolaşan kan gibidir. Şeytanın sizin kalbinizde kötü bir şüphe bırakmasından korkarım⁴⁷.

Hanımlarının dilinden Hz. Peygamber'i böyle kısa süreli bir tebliğ içinde anlatmak elbette mümkün değildir. O'nu, hanımlarının genel tesbitleriyle tanıtmaya çalışırken, tebliğlerini yarım sunacak olan bazı arkadaşlarının konularıyla tedâhül etmemesi, vaktin de son derece kısıtlı olması sebebiyle tebliğimi bitirmek istiyorum.

Araştırmam sonucunda gördüm ki, Hz. Peygamber özel ve mahrem hayatını başkalarına anlatma konusunda herhangi bir sansür koymadığı hâlde, O'nun ne genel ne de özel hayatında gayr-i tabii olan, sır sayılabilen, utanılması gereken bir durum yoktur. O günün karma karışık ictimâî hayatına ve bize çok ters gelen telâkkilerine rağmen Hz. Peygamber'in hayatı son derece sâde, mütedil, basit ve berraktır. Böyle olmakla beraber ne gariptir ki, günümüzde kadının ezilmişliğinden söz edenler, fakir ve yoksul babası geçinenler, on beş asır önce kadını adam yerine koymayan kâba, katı ve haşin bir zihniyete rağmen, onlara bugün bile benzerini göremediğimiz yüksek bir değer veren Hz. Peygamber'i saygıyla anacakları, o meşhur ödülllerinden birinin adayı olarak ilân edecekleri yerde, O'nu bir kadın düşmanı olarak göstermeye çalışmakla, nasıl bir fikir tezadı içinde olduklarını farketmeyecek kadar geri zekâlı mıdır?

O günün yahudisi ay hâli gören kadını, değil yatağına, evine bile sokmuyordu. Sayılı günleri bitene kadar onu evin dışında bir yerde ikâmete mecbur ediyordu. Bu insanlık dışı muameleye rağmen, ay hâli gören kadının namaz kılarken bile kible tarafında yatmasında mahzur görmeyen, hayızlı eşinin dizine başını koyup Kur'ân okuyan, onunla aynı sofrada yemek yiyen, aynı yatağı paylaşan, belli hudutlar dışında ona dokunmak ve öpmek suretiyle, sanıldığı gibi kadının kirli ve pis olmadığı gerçe-

47. Buhâri, İtikâf 11, 12; Müslim, Selâm 23-25.

ğini ortaya koyan ve hanımlarının bu hâli diğer müslümanlara anlatmalarına izin vermek suretiyle kadına hangi gözle bakılması gerektiğini ümmetine öğreten Peygamberi bir şehvetperest diye tanıtmaya kalkan kimseler, hakikaten bu gerçeği görmeyecek kadar kör müdürler?

İbn Abbas'ın bile bu konuda bilgi sahibi olmayışı, bütün itirazları bertaraf edecek bir durumdur. Meymüne vâlidemiz, birgün yeğeni Abdullah b. Abbas'ı saç başı dağınık bir vaziyette görünce, neden bu hâlde olduğunu sorar. O da saçının bakımıyla meşgul olan kimse olmadığını yani hanımı hayızlı olduğu için başına gerekli bakımı yapamadığını söyler. Hz. Meymüne hayretle der ki:

— Oğlum! Hayızın elle ne ilgisi var? Hz. peygamber, biz hayızlı iken yanımıza gelir ve bize yaslanarak Kur'ân okurdu⁴⁸.

Evet, evimizin halkından olmayanlar, kapımızdan içeri girip de bizi olduğumuz gibi göremeyenler, yani islâmiyet'le ilgisi olmayanlar tecessüslerini tatmin için perde aralığından bakarak hüküm vermeye çalışıyorlar ve tabii olarak yanlışlığa düşüyorlar.

İşte herşey meydanda.

Hz. Peygamber'in hayatı ve davranışları bütün beraklığı ile ortada. Ehl-i insaf olanlar bakıp hükmünü versin.

Yüce Rabbimin onlara hidâyet nasip etmesini, bizleri de Rasûlü'nün izinde gitmeye muvaffak buyurmasını niyâz ederim.

Hürmetlerimle.

---

48. Müsned, VI, 234.